

KANNANOTTO

Pohjois-Savon hyvinvointialueen ehdottamat leikkaukset heikentävät omaishoidon edellytyksiä ja johtavat raskaampien palveluiden käyttöön

Omaishoitajaliitto ja sen jäsenyhdistykset Pohjois-Savon Omaishoitajat ry ja Varkauden Seudun Omaishoitajat ry painottavat Pohjois-Savon hyvinvointialueelle seuraavaa:

- Palvelutarpeiden kasvaessa ja alueella vallitsevassa hoitajapulassa on kestämatöntä kohdistaa säästötoimia kotona tapahtuvan hoivan merkittävimpiin vastuunkantajiin, omaishoitajiin
- Hyvinvointialueen suunnittelemat omaishoitoperheisiin kohdistuvat säästöesitykset johtavat suurempiin kustannuksiin vaihtoehtoisten palveluiden käytön myötä

Pohjois-Savon hyvinvointialueen säästösuunnitelmat

Pohjois-Savon hyvinvointialue valmistelee talousarviota vuodelle 2024. Leikkausten kohteeksi on valikoitumassa myös omaishoitoperheet. Tavoitteena on säästää yli miljoona euroa omaishoidon kustannuksista aikana, jolloin erityisesti ikääntyneiden avuntarvitsijoiden määrä kasvaa ja hoitajapula on ennennäkemätön. Vuoden 2022 aikana Pohjois-Savon alueella toimi 2 698 omaishoidon tuesta sopimuksen tehnyttä omaishoitajaa (Sotkanet.fi).

Pohjois-Savon hyvinvointialueen Ikäihmisten ja hoivapalvelujen lautakunta esittää aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle hyväksyttäväksi ikääntyneiden palveluiden toimialan leikkauksia sisältävän talousarvion 2024.

Lautakunta totesi itsekkin päätösesityksessään uhkaavat riskit: lakisääteisten palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden heikkeneminen, kasvavat odotusajat ja tarkoituksenmukaisen tuen viivästyminen.

Nuoret omaishoitoperheetkään eivät välty säästösuunnitelmilta: Perhe- ja vammaispalvelujen toimialan talousarviossa omaishoidon tukeen suunnitellaan myös leikkauksia.

Käytännössä säästöehdotus tarkoittaa, että:

Ikääntymiskehityksen aiheuttamaa lisääntyvää palvelutarvetta ei huomioida omaishoidossa, kotiin vietävissä palveluissa, eikä asumispalveluissa. Kustannusvaikutuksiksi on alueella arvioitu noin 11,8 miljoonaa euroa.

Lisäksi:

Omaishoito kohdennetaan uudelleen ja talousarviossa leikataan tämän vuoden ennusteen mukaisesta toteumasta miljoona euroa (9,2 %). Omaishoitoa kohdennetaan tukemaan vain kaikkein vaativimpia asiakkuuksia.

Samaan aikaan ympärivuorokautisesta palveluasumisesta vähennetään 300 asiakaspaikkaa ostopalveluista ja hyvinvointialueen omasta tuotannosta.

Perhe- ja vammaispalveluissa omaishoidon tukeen suunnitellaan 350 000 euron sopeuttamista. Säästöä tavoitellaan kriteerien tarkistuksella. Omaishoidon vapaiden aikaisen laitoshoidon ostojen vähentämisen suunnitellaan tuovan 100 000 euron lisäsäästöt.

Satsaus omaishoitoon säästää hyvinvointialueen euroja

Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelustrategiassa lähtökohtana on aiemmin ollut omaishoidon ja perhehoidon kattavuuden lisääminen. Esitetty säästösuunnitelma on ristiriidassa sekä alueen aikaisemman että kansallisen kehittämislinjauksen kanssa.

Omaishoito ei ole ilmainen, mutta se on kustannustehokas ratkaisu hoivan tarpeisiin. Inhimillisyydestä puhumattakaan. Jo 2014 toteutetun tutkimuksen mukaan omaisten tekemä työ säästää pelkästään ikääntyneiden hoidon menoissa 2,8 miljardia euroa vuosittain (Kehusmaa).

Omaishoitajat uupuvat pian hoidettaviksi

Sote-uudistuksen valmistelussa Pohjois-Savon hyvinvointialue lähti kehittämään omaishoitoa sen ansaitsemalla tavalla: palveluja kehittämällä, perheiden tukea lisäämällä sekä omaishoitajien määrää kasvattamalla.

Aitojen kustannussäästöjen tavoittamiseksi ja inhimillisen hoivan toteuttamiseksi tällä tiellä tulee jatkaa.

Esitetyillä säästötoimenpiteillä hyvinvointialue on pian tilanteessa, missä palveluasumispaikkoja ja kotihoidon henkilöstöä tarvitaan aiempaakin enemmän, kun nykyiset sopimusomaishoitajat ovat uupuneet hoidettaviksi ja tulevat omaishoitajat kieltäytyneet tästä vastuusta puuttuvien tukitoimien takia.

Omaishoitajaliitto ry

Pohjois-Savon Omaishoitajat ry

Varkauden Seudun Omaishoitajat ry

Ikääntyvien ja vammaisten palveluiden kustannuksia vuonna 2019

Palvelun vuorokausihinta asiakas	Kustannukset kunnalle euroa /vuosi /asiakas
Omaishoidon palkkio, keskim. 440 € / kk + 3 vapaapäivää kk tehostettua palveluasumisessa 186 €	11 976
Kotihoito, 3 kotikäyntiä ilman tukipalveluja 111 €	40 515
Ikääntyneen tehostettu palveluasuminen 172 €	62 780
Kehitysvammaisen ohjattu asuminen 75 €	27 375
Kehitysvammaisen tehostettu palveluasuminen 186 €	67 890
Vanhainkotihoito 214 €	78 110
Vaikeavammaisen palveluasuminen 125 €	45 625
Terveyskeskuksen vuodeosastohoito 244 €	89 060

Lähde: www.kuusikkokunnat.fi

Kustannuslaskelmat perustuvat kuuden suurimman kaupungin yksikkökustannuksiin vuodelta 2019.

Lähteet:

Pohjois-Savon hyvinvointialue. Aluehallitus. Esityslista 13.11.2023.

<https://pshva.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meeting&id=2023317>

Kehusmaa, Sari (2014): Hoidon menoja hillitsemässä. Heikkokuntoisten kotona asuvien ikäihmisten palvelujen käyttö, omaishoito ja kuntoutus

Kannanottoon liittyvät yhteydenotot:

Johanna Nikonen, toiminnanjohtaja

Pohjois-Savon Omaishoitajat ry

puh. 050 494 1575

johanna.nikonen@psomaishoitajat.fi